

Clinica de pediatrie din Tg. Mureș (cond.: prof. Puskás György)

BÓKAY JÁNOS junior

Liszka Pál

Cei doi *Bókay János* — senior și junior — și-au înscris pentru totdeauna numele în istoria pediatriei maghiare, alături de *Mérey Schöpf Agoston*.

Bókay János senior a fost, la drept vorbind, precursorul pediatriei maghiare; el a înființat la Budapesta, al patrulea spital de copii din lume.

Fiul său, *Bókay János* junior, a continuat opera tatălui; el s-a născut acum o sută de ani, la 19 aprilie 1858.

Avea abia 27 de ani cînd a preluat moștenirea tatălui său conducerea „spi-

talului de copii săraci Stefánia". Uimitoarea pregătire de specialitate și capacitatea de organizare a tânărului medic care absolvise facultatea doar cu cinci ani în urmă, au izbutit să transforme, în cel mai scurt timp, modestul spital ce avea numai câteva paturi, într-o instituție al cărei nume era recunoscut prututendeni în Europa. În același an (1884) e numit decent la catedra de pediatrie, fiind incredințat să țină săptăminal 3 ore de curs. În anul 1891 i se acordă titlul de profesor agregat. Incepînd din anul 1907, ține cursuri în calitate de profesor titular, pînă în 1929, cînd, în vîrstă de 71 de ani, demisionează din acest post, sau cum scrie în amintirile sale „se retrage de pe scena vieții publice”. Nimic nu arată mai bine recunoașterea activității științifice a lui *Bókay*, decît faptul că a fost numit profesor universitar titular. Autoritățile de atunci acordau foarte anevoios și rareori acest titlu. În textul numirii, se precizează că el a obținut această distincție „ca o răsplată pentru meritele sale personale”.

Acest medic progresist a fost preocupat mai cu seamă de problema bolilor care cauzau atunci un mare procent de mortalitate infantilă: difteria, abcesul perifarîngian și scarlatina. De asemenea, el s-a ocupat intens cu problema intubației, procedeu terapeutic recent introdus în vremea aceea. *Bókay János* a publicat numeroase studii în legătură cu aceste chestiuni. S-a ocupat amănunțit cu tratamentul prin ser al difteriei, cu diferitele forme de manifestare a scarlatinei, cu complicațiile ei articulare. A preconizat cu insistență aplicarea intubației în tratamentul difteriei. A folosit acest procedeu la mulți bolnavi și a publicat o minuțioasă dare de seamă critică a rezultatelor obținute. În total 14 lucrări ale sale sînt consacrate acestei probleme.

Bókay János a fost un eminent specialist în chirurgia infantilă. La spitalul de copii săraci Stefánia se pregăteau și cadre de chirurși, iar conferențiarul dispunea nu numai de pregătire teoretică. Aceasta rezultă și din faptul că la congresul de pediatrie ținut la Viena în aprilie 1910, unul dintre subiecte a fost tratamentul chirurgical al hidrocefaliei cronice, referatul fiind susținut de *Bókay János*, ca cel mai bun cunoscător al problemei.

La congresul internațional de pediatrie ce s-a ținut la Düsseldorf în 1926, *Bókay* prezintă o comunicare despre vaccinările Dick. După cum însuși spune, el „a desfășurat în Europa cea mai amplă activitate în domeniul vaccinărilor profilactice antiscarlatinoase Dick — și aș putea să prezint în tabele un material clinic bogal. Comunicarea mea a fost urmată de discuții puternice. Azi trebuie să mărturisesc sincer că m-am înșelat în presupunerile mele, iar vaccinările profilactice nu au dat rezultatul așteptat de mine”.

În urma propunerii lui *Bókay*, în Ungaria s-a introdus încă în 1912, evidența obligatorie a poliomielitei.

În anul 1885, Gesellschaft für Kinderheilkunde îl alege membru, iar mai tîrziu membru de onoare.

Nimic nu scapă atenției sale. El dă dovadă de obiectivitate științifică atunci cînd atrage luarea aminte asupra faptului că boala infecțioasă însoțită de exantem, descrisă în 1900 de *Clement Dukes* și cunoscută sub numele de a patra boală, fusese descrisă ca maladie diferențiată, cu 15 ani în urmă, în 1885, de către *Nil Filatow*, sub denumirea de rubeolă scarlatinoasă. Astfel, la propunerea lui *Bókay*, ea a fost denumită boala Filatow—Dukes. Tot el relevă și faptul că simptomul rujeolic purtînd numele lui *Koplik* (pata Koplik) a fost descris pentru intia oară de *Filatow*, și propune ca simptomul să fie denumit pata lui Filatow—Koplik.

Bókay este primul care atrage atenția, în 1892, asupra corelației etiologice dintre varicelă și herpes zooster. După el, la unii bolnavi virusul varicelei provoacă nu un exantem caracteristic generalizat, ci herpes zooster tipic. Dacă infecția se extinde, la alte persoane poate să apară din nou forma cunoscută de varicelă. Bazîndu-se pe observații care îmbrățișează un material vast, pînă în

cele din urmă el se declară pentru concepția unicistă. *Hottinger* scrie că *Bókay* „aduce atâtea dovezi încît concepția dualistă nu mai poate fi susținută”.

Activitatea sa cuprinde și domeniul farmacologiei. El publică o colecție de rețete, epuizându-se în scurt timp două ediții. *Bókay* a avut rol și în acțiunea de combatere a neîncrederii ce se manifesta față de salvarsan. A fost printre primii care în 1911 a arătat că un tratament aplicat rațional nu prezintă nici un pericol. În lucrarea sa propune ca dozele să se fixeze în funcție de greutatea corpului (0,01/kg).

În cartea pe care a scris-o despre îngrijirea sugarilor pînă la 1 an, subliniază marea importanță a măsurilor preventive.

În 1913 publică un manual voluminos de pediatrie, care în interval de 6 ani ajunge la ediția a treia.

În ciuda multiplelor sale preocupări medicale, *Bókay* s-a ocupat stăruitor cu muzica și artele, fiind în același timp un istoric al medicinei. El e autorul unei lucrări documentate despre istoria pediatriei. Colecția sa de tablouri cu subiecte medicale conține un material bogat.

Profesorul care a pregătit timp de o jumătate de secol multe generații de medici maghiari a fost un exemplu demn de urmat în domeniul cercetărilor, al terapiei și al activității didactice. În străinătate a fost apreciat și s-a bucurat de prestigiul cuvenit. „Cu ocazia participării sale la diferitele congrese de medicină, a intrat în relații de prietenie cordială cu toți marii savanți străini, care nu numai că l-au apreciat și l-au cinstit, ci l-au și iubit în mod unanim din cauza farmecului său personal” — a spus în cuvîntarea de adio *Hainiss Elemér*.

Gesellschaft für Kinderheilkunde, o asociație care se bucura de un deosebit prestigiu, a ținut una din ședințele sale la Budapesta tocmai cînd se aniversa cea de a 70-a zi de naștere a lui *Bókay*, aceasta pentru a omagia meritele bătrînului savant.

Bókay János iunior este un clasic al pediatriei maghiare. Dar în același timp, vasta sa activitate științifică a dus pînă departe, dincolo de granițele țării, renumele internațional al pediatriei maghiare.

Sosit la redacție: la 13 martie 1958.